

Är Håkan Hellström en tjuv?

Texter som kombinerar ord, bild och ljud och deras språkliga och dramaturgiska komponenter - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 7-9

Syfte

Eleverna får lära sig vad litteraturbegreppet intertextualitet innebär och med detta som utgångspunkt funderar, diskuterar och lär eleverna sig hur musiker, författare och konstnärer inspireras av och härmar varandra.

Läraren reflekterar

Så fort Bob Dylan tilldelades priset startade diskussionen om en poplåt (läs: tonsatt poesi) verkligen kan vara stor litteratur som ska belönas med denna ära. Vi ska inte fördjupa oss i denna fråga just nu, men oavsett om vi kallar Dylan för rockartist, visdiktare, poet eller författare kan vi aldrig bortse från hans enorma påverkan på populärkulturen. Denna uppgift handlar om hur Dylan har påverkat Håkan Hellström.

Bakgrund om intertextualitet

I skolan använder vi ofta vad vi kallar för mönstertexter eller elevexempel för att lära oss hur en viss typ av text ska skrivas. Innan vi ska skriva egna debattinlägg eller insändare exempelvis läser och diskuterar vi olika exempel på argumenterade texter som vi kan härmna och lära oss av. Lite slarvigt kan man säga att många musiker, poeter och författare gör på samma sätt. Det finns ett samband mellan många olika texter, konstverk och sånger. Man kan säga att texter genom historien går i dialog och pratar med varandra på så sätt att kända textskapare inspirerar andra berättare. Det kallas med ett fint begrepp för **intertextualitet**. Nationalencyklopedin beskriver intertextualitet som att "ingen text står isolerad utan alla texter ingår i ett nät av relationer till varandra". Många texter hör således ihop och textskapare härmar eller inspireras av varandra.

Exempel inom musiken

Lyssnar du på hiphop? För här kan vi hitta exempel på hur skapandet bygger vidare på tidigare verk. Inom hiphop "lånar" djs och musikproducenter ofta av varandra och **samplar** delar av äldre låtar. Mycket modern hiphop bygger på gammal soul, disco och jazz. **Remix** är en annan variant där man bearbetar och gör sin egen version av en redan inspelad låt. **Covers** är ytterligare ett sätt där man kan förhålla sig mer eller mindre likt originalet. Tänk till exempel på hur Miriam Bryant tolkat [Niklas Strömstedt](#) och [Evert Taube](#) i TV-programmet *Så mycket bättre*.

När slutar då inspirationen i stöld och **plagiat**? Jo, det kan man fråga sig. Det finns många kända rappare och producenter som har blivit [stämda](#) för att ha samplat kända jazzlåtar exempelvis.

Introduktion till uppgiften

Bob Dylan är en av Håkan Hellströms stora idoler och detta innebär att Håkans texter har flera samband med nobelpristagarens. Det visar sig bland annat i titeln "Uppsnärjd i det blå" som är en direkt översättning av Bob Dylans "Tangled up in Blue". Låten "Den fulaste flickan i världen" är en titel som lånats från "The Ugliest Girl in the world" av Dylan.

Just nu ska vi inte undersöka lån av titlar utan den inledande uppgiften handlar om att titta på en av de första riktigt kända musikvideorna, och den är signerad Bob Dylan. Håkan Hellström gör en direkt passning i sin video till "Kom igen Lena" från 2002 till Dylans [video av låten](#) "Subterranean Homesick Blues" från 1965. Dylans video har blivit ikonisk på det sätt som han använder så kallade *cue cards*, talkort, och det har Håkan härmat sedan härmat i sin video.

Tillvägagångssätt/uppgift/instruktioner

Först ska ni titta på de två musikvideorna [Subterranean Homesick Blues](#) och [Kom igen Lena](#). Sedan ska ni läsa på Wikipedia om hur "Town called Malice" av The Jam, "American girl" av Tom Petty, "Come on Eileen" av Dexys Midnight Runners och "Visa till Veronica" av Cornelis Vreeswijk är **intertexter** till Håkans låt. [Läs här!](#)

Efter att ni tittat på låtarna och läst om "Kom igen Lena" ska ni svara på diskussionsfrågorna nedan. Uppgifterna går att genomföra enskilt, parvis eller i helklass, likaså muntligt och/eller skriftligt.

Diskussionsfrågor

1. Blir musikvideon bättre med hjälp av talkort tycker du? Motivera.
2. Att Håkan härmar Dylans musikvideo – är det en hyllning eller en stöld? Resonera.
3. Är Håkan Hellström en texttjuv? Har han skrivit "Kom igen Lena" eller är det bara ett plagiat? Resonera.
4. Känner ni till några andra låtar/texter som inspirerats av andra texter?
5. Går det att skriva en helt ny poplåt eller är alla moderna texter bara intertexter av tidigare texter? Resonera.

Att gå vidare – elevuppgift

Välj en text som du har skrivit i svenskan under terminen. Fundera sedan på hur du kan förstärka denna text med ord, ljud och bild. Passar det att läsa in texten och skapa ett filmklipp där du använder dig av talkort på samma sätt som Bob Dylan och Håkan Hellström? Testa!

Lgr 11 Förmåga

Formulera sig och kommunicera i tal och skrift, läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

Centralt innehåll

- Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter.
- Några skönlitterära betydelsefulla ungdoms- och vuxenboks författare från Sverige, Norden och övriga världen och deras verk, samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i.
- Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter

Kunskapskrav

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll med **god** koppling till tidsaspekter, orsakssamband och andra texter visar eleven **mycket god** läsförståelse. Dessutom kan eleven, utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor, tolka och föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna eller är dolda** i olika verk. Eleven drar då **väl** underbyggda slutsatser om hur verket har påverkats av det historiska och kulturella sammanhang dom det har tillkommit i.